

مصاحبه با سرکار خانم آمنه احمدی

مسئول کمیته‌ی ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی ملی و لوازم اجرایی

آموزشی و آسیب‌شناسی آن در دو بخش اجرا و ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی

ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی یک فرایند مستمر دیده شده است

۴. ترکیب یافته‌ها، تدوین پیش‌نویس گزارش و اعتباربخشی آن از منظر کارشناسان و متخصصان

■ سؤال: لطفاً خروجی‌های مهم کمیته‌ی ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی ملی و لوازم اجرایی را به‌طور مختصر ذکر کنید.

● خانم احمدی: در این سند ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی یک

پرورش، بررسی خروجی کمیته‌ی کلیات و دلالت‌های آن برای بخش ارزش‌یابی و اجرای برنامه‌ی درسی ملی، بررسی اسناد و منابع داخلی و خارجی و تجربیات سایر کشورها در زمینه‌ی ارزش‌یابی و اجرای برنامه‌ی درسی (اعم از مطالعات نظری در خصوص رویکردها، الگوها، روش‌های ارزش‌یابی و اجرایی) و تبیین محورهای کاربر اساس یافته‌های علمی.

۲. بحث و بررسی کارشناسی در خصوص یافته‌های علمی و انطباق آن با اقتضائات نظام آموزشی ایران و یافته‌های فلسفه‌ی تعلیم و تربیت رسمی و تدوین پیش‌نویس هر یک از محورهای خروجی سند.

۳. بررسی وضع موجود نظام

■ سؤال: با عرض سلام و ادب و تشکر از تلاش‌های جناب‌عالی و همکاران، خواهشمندم کمیته‌ی مربوط اقدامات آن را معرفی فرمایید.

● خانم احمدی: بسم‌الله الرحمن الرحیم - اعضای محترم این کمیته عبارت‌اند از: آقایان دکتر کیامنش، فاضلی، کریمی، کرمی و خانم دانشور و بنده به‌عنوان مسئول کمیته که جناب آقای ذوعلم مدیر محترم تولید و تدوین برنامه‌ی درسی ملی با حفظ سمت ناظر این کمیته نیز هستیم.

اقدامات انجام شده‌ی ما تاکنون از این قرار است:

۱. مطالعه‌ی اسناد بالادستی شامل: فلسفه‌ی تعلیم و تربیت رسمی و استخراج دلالت‌های آن، مطالعات انجام شده در سند ملی آموزش و

برای اجرای برنامه‌ی درسی ملی باید عزم ملی وجود داشته باشد و برنامه در طول اجرا از حمایت و پشتیبانی تمامی دستگاه‌ها، وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها در درون و بیرون از آموزش و پرورش برخوردار باشد

فرایند مستمر دیده شده است که به بررسی نتایج اجرای برنامه‌ی درسی در سه سطح محصول، برونداد و پیامد می‌پردازد.

سطوح تصمیم‌گیری:

ارزش‌یابی از پیامد برنامه‌ی درسی ملی بر عهده‌ی یکی از مراجع زیر است:

- الف) هیئت دولت
 - ب) شورای عالی انقلاب فرهنگی
 - ج) مجمع تشخیص مصلحت نظام
 - د) مجلس شورای اسلامی
- ارزش‌یابی از برونداد برنامه توسط شورای عالی آموزش و پرورش به‌عنوان مرجع سیاست‌گذار در سطح نظام آموزش و پرورش است.
- ارزش‌یابی از فرایند برنامه‌ی

درسی ملی و برنامه‌های درسی هر یک از حوزه‌های یادگیری توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی صورت می‌گیرد.

تصمیم‌گیری در خصوص ارزش‌یابی از فرایند اجرای برنامه‌ی درسی ملی برای اصلاح شیوه‌های اجرایی و انعکاس یافته‌ها به سطوح بالاتر تصمیم‌گیری به‌صورت تشخیصی، تکوینی یا پایانی بر عهده‌ی سطوح مختلف اجرایی در نظام آموزشی است.

اصول حاکم بر ارزش‌یابی

۱. ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی ملی باید متکی بر ملاک‌ها و شاخص‌های روشن و منعکس‌کننده‌ی سطح دست‌یابی به اهداف کلی باشد.
۲. ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی باید با رعایت متوازن و متعادل حقوق دانش‌آموزان، و مجریان برنامه در سطوح مختلف انجام شود و زمینه‌ی ارتقای کیفیت آموزش و رشد حرفه‌ای مجریان در سطوح مختلف را فراهم کند.
۳. ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی

ملی باید میزان ارزشمندی، جامعیت، کارآمدی، اثربخشی و قابلیت تعمیم برنامه‌ی درسی ملی و معضلات اجرایی آن را در سطوح مختلف ملی، استان، منطقه‌ای و مدرسه، به‌صورت منصفانه منعکس کند و امکان بهبود برنامه‌ی درسی و تعالی عملکرد نظام آموزشی را فراهم نماید.

۴. ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی باید با تدارک دیدن اطلاعات معتبر، مفید و به موقع امکان مشارکت تمامی افراد ذی‌نفع و ذی‌ربط را در فرایند ارزش‌یابی فراهم کند.

۵. ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی باید فرایندی مستمر و پویا در نظر گرفته شود و در ادوار زمانی تعیین شده انواعی از اطلاعات پیش‌بینی شده و یا پیش‌بینی نشده را با استفاده از روش‌های کمی و کیفی جمع‌آوری کند.

۶. اعتبارات و منابع مالی متناسب با ابعاد و اهداف ارزش‌یابی تخصیص یافته با ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی باید با ابعاد و اهداف ارزش‌یابی سازگاری داشته باشد و با پذیرش مسئولیت اخلاقی هزینه‌گردد.



مرجع و زمان ارزش‌یابی

ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی بر عهده‌ی مرکز ملی سنجش آموزش است. مرجع تصویب طرح ارزش‌یابی و کاربست نتایج آن بر عهده‌ی کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش می‌باشد.

ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی در سطح محصول بر اساس استانداردها در هر یک از حوزه‌های یادگیری در اربیهشت ماه هر سال و به منظور ارزیابی مستمر از نتایج اجرای برنامه (در سطح مدرسه، منطقه، استان، ملی) در سطح ۴، ۳، ۲، ۱ انجام می‌شود. ارزش‌یابی از برون‌داد برنامه، در پایان دوره‌ی آموزش عمومی و متوسطه (پایان متوسطه اول و دوم) انجام می‌شود. ارزش‌یابی از پیامد برنامه پس از ورود فارغ‌التحصیلان به جامعه و اشتغال به‌کار آنان پس از گذشت ۳ تا ۴ سال انجام می‌شود. اعمال نتایج ارزش‌یابی‌ها با پیشنهاد سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و با نظر شورای عالی آموزش و پرورش خواهد بود.

استلزامات اجرایی برنامه‌ی

درسی ملی

از آن‌جا که تدوین برنامه‌ی درسی ملی - که در جهت تحول بنیادین در نظام آموزشی صورت می‌گیرد - تغییر در ابعاد گسترده و وسیعی در نظام آموزشی را شامل می‌شود، لذا می‌باید متناسب با سطح تغییرات، شرایط اجرایی لازم برای تحقق اهداف آن فراهم گردد.

اصول حاکم بر اجرا

۱. برای اجرای برنامه‌ی درسی ملی باید عزم ملی وجود داشته باشد و برنامه در طول اجرا از حمایت و پشتیبانی

تمامی دستگاه‌ها، وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها در درون و بیرون از آموزش و پرورش برخوردار باشد.

۲. از آن‌جا که چرخه‌ی تغییر فراگیر برنامه‌ی درسی ملی به‌طور معمول چند سال به طول می‌انجامد لذا از طریق تهیه‌ی یک برنامه‌ی جامع، فراگیر و بلندمدت باید کلیه‌ی اقدامات و فعالیت‌های بخش‌های مختلف در درون و بیرون وزارت آموزش و پرورش برای باقی ماندن در مسیر تغییرات هماهنگ و هم‌سو شود.

۳. در برنامه‌ریزی برای اجرای برنامه‌ی درسی ملی باید از شتاب‌زدگی

پرهیز کرد و اقتضائات اجرایی در سطوح مختلف را مورد توجه قرار داد. از این رو تدوین برنامه‌های میان مدت و کوتاه مدت از سطح ستاد تا سطح مدرسه برای تضمین کیفیت ضروری است.

۴. برنامه‌های تدارک دیده شده برای اشاعه، باید احساس تعلق و مشارکت کلیه‌ی مجریان - در سطوح مختلف - را در دست‌یابی به استانداردهای برنامه‌ی درسی ملی به دنبال داشته باشد.

۵. روش‌های اتخاذ شده برای شناسایی و رفع مشکلات باید امکان مداخله‌ی به هنگام و پیش‌گیری از مسائل بعدی را به همراه داشته باشد.

۶. با توجه به ماهیت و گستردگی تغییرات، تدارک برنامه‌ی رشد حرفه‌ای بلند مدت استاندارد برای گروه‌های درگیر در سطوح مختلف ضروری است.

۷. با به‌کارگیری ناظران آموزشی^۱ (تمام وقت) باید تجربه‌های عملی و زنده‌ای برای حمایت و پشتیبانی علمی - عملی از مجریان در سطح مدرسه و کلاس درس تدارک دیده شود.

۸. با توجه به ماهیت تغییرات و گستردگی آن باید از رویکرد کاوشگری برای تشخیص و مداخله‌های به موقع و سازنده در فرایند اجرا استفاده کرد.

۹. برای دست‌یابی به استانداردهای سطح بالا در تغییر باید فرصت‌های متنوعی در داخل و خارج از ساعات اداری برای کمک به مجریان جهت ارتقای سطح عملکرد مدارس در اجرای برنامه‌ی درسی ملی تدارک دیده شود.

۱۰. از طریق ارزیابی عملکرد و تدارک فرصت‌هایی برای بحث و گفت‌وگو باید مجریان را نسبت به رعایت و ارتقای استانداردها پاسخگو نگه داشت.

۱۱. باید فرایند اجرای برنامه‌ی درسی ملی از سوی یک مرجع رسمی (مرکز ملی سنجش آموزش) به‌طور مستمر مورد ارزیابی قرار گیرد و بازخوردهای به موقع برای تصمیم‌گیری و اقدامات مناسب در سطوح مختلف ارائه گردد. توجه به استراتژی‌ها، فرایندها و ابزارهای نظارت و ارزش‌یابی برای کل نظام و

نیز موقعیت‌های خاص ضروری است. ۱۲. باید از مدارس، مناطق و استان‌هایی که بیش‌ترین پیشرفت را از خود نشان داده‌اند، حمایت‌های جدی صورت گیرد و بازخوردهای سازنده‌ای به آنان ارائه شود. برای حمایت از مناطق محروم برنامه‌ی ویژه‌ای تهیه و حمایت‌های لازم برای دست‌یابی آنان به سطح استانداردهای ملی ارائه شود.

■ سؤال: دیدگاه و نظر جناب‌عالی در خصوص اجرای برنامه‌ی درسی ملی چیست؟

● خانم احمدی: از آن‌جا که تحول بنیادین در نظام آموزشی نیازمند تغییر در زیرساخت‌ها و دیدگاه‌های تمامی سطوح درگیر در اجرای برنامه است، لذا باید طرح جامعی برای عملیاتی نمودن این تغییرات تهیه شود. این طرح باید بتواند عملکرد کلیه‌ی مجریان را در سطوح مختلف به‌صورت شفاف و روشن تبیین کند و زمینه‌ی به‌کارگیری یافته‌های فلسفه‌ی تربیت و برنامه‌ی درسی ملی را در عرصه‌ی عمل فراهم کند.

پی‌نوشت‌ها

۱. منظور از ناظران آموزشی افرادی‌اند که مهارت‌های حرفه‌ای لازم برای بررسی شرایط اجرا، حمایت و پشتیبانی از مجریان در سطح مدرسه و کلاس درس، ارزیابی روند پیشرفت تغییرات، انعکاس نتایج به سطوح بالاتر و مداخله‌های مورد نیاز را دارا باشند. در فرایند تغییر اعضای این گروه باید امکان برگزاری نشست‌های هفتگی و ماهانه جهت تبادل تجربیات و نیز نشست‌هایی با سطوح مختلف تصمیم‌گیری را دارا باشند.